

ANNI PAULINI PEREGRINATIO

24. června – 5. července 2009

RAVELLO – SV. PANTALEON

Před lidským géniem toto místo zvěčnil ve své nekonečné dobrotě sám Umělec nejvyšší, když v něm zahrnul vše, co 'proniká a vyzaruje v celém vesmíru'.

Název označuje skalnatou a příkrou pozici, vévodící celému Amalfskému pobřeží, jehož úchvatnou perlou je právě Ravello. Tak je opěvoval už Giovanni Boccaccio (+1375) v Dekameronu: „Mezi městy Amalfského pobřeží, vypínajícími se nad mořem, se nachází jedno, jež nese název Ravello, v němž kdysi stejně jako dnes sídlí bohatí lidé, a kde žil také jeden velmi bohatý jménem Landolfo Rudolfo“. Romantický hudební skladatel Richard Wágner, nadšen při své návštěvě Ravella štěstím, že v Rufolově vile, dýchající kouzlem a tajem, našel Parsifalovo zákoutí, napsal magickou větu: „Našel jsem nádhernou Klingsorovu zahradu – 26. května 1880.“

Počátky města lze klást do IV.-VI. století po Kristu, jak dokazují různé sarkofágy, náhrobní urny a kameny. Díky cestám a komerčním aktivitám svých podnikatelů, „lidí bohatých a zběhlých v obchodu“ se všemi městy Středomoří, kde vyloženě zakládali

čtvrť, zvané „Rua Ravellensium“, dosáhlo Ravello v X.-XIII. století výšin své občanské, ekonomické i kulturní velkoleposti.

Křesťanství proniklo do Ravella s nejvyšší pravděpodobností mezi IV. a VI. stoletím po Kristu. Byly to římské aristokratické rodiny, které právě na tomto území, chráněném horami, našly jisté útočiště před nájezdy barbarů a přinesly do Ravella radostnou zvěst evangelia. Významným svědectvím o křesťanském životě v těchto stoletích – kromě jiných památek – zůstává čelní strana sarkofágu, vyobrazující

klanění Mágů, a s ohledem na charakteristické stylové a ikonografické prvky je datována do roku 340 a uchovává se v Rofolově vile; dále pak se zachoval sarkofág s vytesaným křížem, který se nyní nachází v dómském muzeu. Po sledu 54 biskupů, většinou z ravellských patricijských, kteří dodali místní Církvi lesk a věhlas, byla v roce 1818 arcidiecéze zrušena a podřízena Arcidiecézi Amalfi. Po II. vatikánském koncilu byl tento titul starobylé diecéze dáván biskupům, pověřeným v Církvi zvláštními posláním; v současnosti má kupř. titul arcibiskupa z Ravella Mons. Claudio Gugerotti, apoštolský nuncius v Gruzii, Arménii a v Azerbajdžánu. Někdejší katedrála, zasvěcená Panně Marii Nanebevzaté, uchovává vzácnou relikvii patrona města sv. Pantaleona, lékaře a mučedníka z Nikomédie, který žil ve IV. století (patron prvního pustiměřského kostela – rotundy!).

Prosperující a mocné město dosáhlo úplné nezávislosti na Amalfské republice. Jen co se po celém rozsáhlém území rozšířilo křesťanství, začaly se kolem roku 1000 či 1039 stavět kostely; byly tu založeny dva řeholní instituty sv. Benedikta, totiž ženský – Nejsvětější Trojice v roce 944 a mužský - sv. Trifona. Díky normanskému Ruggeru d'Altavilla, zvanému Borsa, synu Roberta Giuscarda, vévody Puglie a Kalábrie, bylo v roce 1086 povýšeno papežem Viktorem III. na biskupství, s privilegiem být podřízeno přímo Apoštolskému Stolci. Po dlouhém a

pohnutém období krize, způsobené válkami mezi Robertem Guiscardem a Gisulfem ze Salerna, upadá v roce 1135 do rukou Pisánských, kteří je tři dny plenili a pálili.

Jen co se z porážky vzpamatovalo, bylo Ravello nadále po další dvě staletí bohatým a vzkvétajícím uměleckým, náboženským a kulturním centrem. Od XV. století, díky přesídlení významných ravellských šlechtických rodin do Neapole a také v důsledku dalších politických i přírodních událostí, začal jeho pozvolný úpadek, který vyvrcholil v XVII.-XVIII. století.

Zásluhou zahraničních cestovatelů, kteří v XIX. století šířili pověst o jeho přírodních krásách i starobylých a uměleckých památkách, začala občanská, ekonomická a kulturní renesance místa.

DÓM

V XI. století jej vybudoval první biskup města, místní patricij a mnich benediktinského kláštera sv. Trifona, Orso Papicio, a stavbu financoval šlechtic Nicolò Rufolo. Jde o stavbu bazilikálního stylu, rozdělenou do tří lodí, z nichž každá je nesena osmi

granitovými sloupy, a transeptu, v němž se otvírají tři absidy. V roce 1941 byl zapsán do seznamu národních památek.

Na průčelí najdeme jak prvky románské tak pozdější. K portálu původně vedlo dvojí schodiště, které však bylo zničeno zemětřesením v roce 1786. Tvořily jej oblouky na sloupech, z nichž čtyři jsou na průčelí viditelné dodnes.

Interiér dómu, původně v románském slohu 18. století, byl přebudován na barokní; a v posledních dvaceti letech byl v lodích obnoven původní románský styl

Skutečným skvostem této katedrály, v němž se obdivuhodně zračí víra, umění i sama příroda s rozmanitými květinovými a

mozaikovými dekoracemi, je ambony k hlásání evangelia.

Obdivný pohled ihned směřuje ke lvům a lvicím s bohatou hřívou a hrozivými chřtány, kteří jsou jako živí, nesouce na svých zádech drahocenné břímě; k točitým sloupům, pokrytým pestrými mozaikami; k nádherné orlici s plavým peřím, symbol evangelisty sv. Jana, jenž k nám promlouvá úvodní větou svého evangelia „Na počátku bylo Slovo“.

Úchvatný monument, bohatý na vzácné mramory a smaltované mozaiky, jenž v arabsko-byzantském stylu umocňuje románský sloh, je dílem velkého mistra Nicoly Bartolomea z Foggi, který je vytvořil v roce 1272 na žádost vznešeného a štědrého Nicoly Rufola, k počtě Panny Marie, zobrazené s Dítětem uprostřed projektu; po bocích pak vidíme znak bohaté a mocné rodiny Rufolových. Na její připomínku zůstala malá kaple, pro kterou donátor jako

prosbu za spásu svou i svých drahých, zanechal různé statky V Ravellu a v Puglii, kde zemřel v květnu 1276.

Naproti nádhernému hlavnímu ambónu, který se používá k hlásání evangelia především o slavnostech, stojí nalevo jiný, skromnější, ale starší, který nechal zbudovat druhý biskup Ravella, Costantino Rogadeo, jenž stál v čele diecéze v letech 1094-1156.

Je ozdoben dvěma mozaikami, znázorňujícími proroka Jonáše: napravo je prorok pohlcen rybou, nalevo pak vyvržen na pláž: symbol Kristovy smrti a zmrtvýchvstání, jak v Matoušově evangeliu sám říká: „Jako byl Jonáš v břiše ryby tři dny a tři noci, tak bude i Syn člověka tři dny a tři noci v útrobách země“ (Mt 12,39).

Uprostřed Pod pultem se otvírá nika, symbolizující Kristův prázdný hrob jako znamení jediného historického důkazu jeho zmrtvýchvstání. Nahoře po bocích arkády centrální niky jsou dva pávi, směřující k prameni vody: jsou symbolem touhy člověka po životě věčném, která čerpá jedině z Boha, pramene života.

Dva kosmické kruhy symbolizují svět v jeho pohybu a odkazují na stvořitelské působení Slova. Tento ambony je vskutku "*Monumentum Resurrectionis Christi*", pomníkem Kristova zmrtvýchvstání.

Monumentem výjimečného umění je i brána dómu vytvořená Barisanem z Trani: poprvé v Itálii totiž použil techniky bronzového reliéfu namísto rytého, jehož se používalo v Cařihradě, jak to uvidíme na branách katedrály v Amalfi.

Kaple sv. Pantaleona

Její zbudování si přál biskup Michele Bonsio, který s ní začal v roce 1617, a dokončena byla v roce 1643 na místě předcházející kaple, jež nesla stejné jméno. Uchovává se v ní ampule s krví světce, která se dvakrát v roce – květnu a říjnu – zkapalňuje. Svědectví biskupa Costantino Rogadeo dokládá přítomnost relikvie v Ravellu už od roku 1112.

Svatý Pantaleon

Vlastí světce bylo starobylé a lidnaté město v Bithýnii, rozkládající se nad Marmarským mořem, místo vsutku okouzující a rozkošné. Název dostalo po králi Nikomédovi I., který je založil v roce 264 před Kristem a udělal z něj hlavní město svého království. Plínius je nazývá městem přeslavným, a vsutku jím bylo jak počtem obyvatel, tak bohatstvím pamětihodností, ale i svým hospodářstvím a obchodem. Tady, po porážce u Zamy, hledal útočiště nejproslulejší vojevůdce v dějinách – Hanibal z . Když se však dověděl, že jej pruský král míní předat Římanům, než by padl do rukou nepřátel, končí svůj život číší s jedem.

Tady spatřil světlo světa mučedník, sv. Pantaleon. Přesný rok jeho narození neznáme, ale jistě to muselo být v posledních letech Probova impéria, to znamená v období 280-282. Pantaleonův otec se jmenoval Eustorgius a matka Eubola. Oba patřili k nejvyšší nikomédské aristokracii. Eustorgius však byl zarytým a zapřisáhlým pohanem, zatímco Eubola byla květem křesťanských ctností, svatou ženou, plnou dobroty a lásky. Když se jí narodil syn, zasvětila ho Bohu a s velkou starostlivostí mu vštěpovala ryzí nauku evangelia, očekávajíc, že se Boží milost dotkne manželova srdce, aby mu dovolil udělit svatý křest. Nebylo jí však dopřáno se toho dne dožít, protože zemřela, kdy bylo synovi jen několik málo let.

Když Pantaleon povyrosl, ukázalo se, že má mimořádné nadání, proto byl vzdělán ve vší moudrosti východní a řecké literatury. Jen co dokončil literární a vědecká studia, projevil přání věnovat se medicíně. Vstoupil tedy do školy Eufrosina, slovutného profesora Nikomédie. V jeho škole si Pantaleon zakrátko získal obdiv nejen pro své mimořádné vlohy, ale spíše díky svému přívětivému vystupování, mimořádní skromnosti a dobrotě. Eufrosinus jej dával za vzor a jednoho dne jej vzal na královský dvůr a představil ho císaři, který jej jmenoval dvorním lékařem.

V té době žil v Nikomédii svatý a horlivý kněz jménem Hermolaus. Tento den co den viděl mladého Pantaleona procházet ráno pod svými okny a byl uchvácen jeho šlechetností. Rozhodl se získat jej pro Krista. Jednou se proto s ním dal do řeči, a když se dověděl, že je synem senátora Eustorgia, a že navštěvoval lékařskou školu, zeptal se ho: „Nejsi křesťanem?“ „Ne“, odpověděl Pantaleon – „maminka mi ale často vyprávěla o Ježíši Kristu; říkala, že byl synem Božím, který přišel na svět, aby zachránil lidi, že udělal mnoho zázraků, že měl zalíbení v těch, kdo jsou čistého a nevinného srdce, a že ho Židé – i přes jeho nezměrnou něhu, milosrdenství a dobrotu – ukřižovali. To mi vyprávěl moje maminka. Ale pak umřela a nikdo už mi více o Ježíši Kristu nic neřekl, protože můj otec je proti tomuto náboženství, které odsuzuje a zakazuje modly jeho předků“.

„A přece pravda není než jedna – říká Hermolaus, - stejně jako je jeden Bůh, který si nemůže protiředit. Ty však už nejsi dítětem jako kdysi, dokud žila maminka; jsi už mladým mužem, a navíc vzdělaným a inteligentním; budeš-li se jen dál trochu vzdělávat, dokážeš sám rozpoznat na čí straně je pravda, zda-li u Krista anebo na straně otcových model. Není třeba mnoho, aby ses přesvědčil, že křesťanské náboženství je jediným pravým náboženstvím: stačí když si jen uvědomíš, že Ježíš Kristus udělal mnoho zázraků, a to nikoli v soukromí, ale na veřejnosti, v přítomnosti velkých zástupů, v chrámě, na náměstích, všude.

Ten, kdo koná zázraky je Bůh anebo Boží posel. Ale Ježíš Kristus prohlásil, že je Syn Boží, a dokázal to především zázrakem svého zmrtvýchvstání. Proto Ježíš Kristus je opravdu syn Boží a náboženství Ježíše Krista je vsutku božské. Ale je tu ještě mnohem víc, synáčku můj. Božské náboženství nemůže ponechat bez odsouzení všechny neřesti, zlé vášně a bezpráví, jež degradují lidskou důstojnost. A právě to činí náboženství Ježíše Krista, zatímco pohanská náboženství tolerují, schvalují a podílejí se na těch neodpornějších hanebnostech a do očí bijících zločinech.

Podle pohanů nemají všichni lidé stejný původ; proto je správné, aby jedni byli svobodní a druzí otroci. Ježíš Kristus naopak učí, že všichni lidé jsou bratři, protože všichni pocházejí od téhož otce, všichni jsou Boží tvorové. Pohanství říká: potlačujte, drťte, a krvavě splácejte utrpená příkoří, zlo odplácejte zlem. Ježíš Kristus naopak hlásal zákon odpuštění, dobrotu a lásky a učil, že hrdinství ctnosti spočívá právě v zapominání utrpených příkoří a v prokazování dobra nepřátelům. A sám dal příklad: bylo to na vrcholu Kalvárie, když i přes kruté bolesti strašné agónie, se modlí za ty, kdo ho ukřižovali, a říká Otci: Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.

Ach, řekni mi, Pantaleone, řekni mi v celé šlechetnosti své duše, které z těchto dvou náboženství se ti zdá být skutečně dokonalým a božským, náboženství Ježíš Krista, které

hlásá lásku či náboženství pohanů, které šíří nenávist a mstu? Není pochyb, že jedině náboženství Ježíše Krista vyzařuje božským jasem v nauce i mravnosti: proto náboženství Ježíše Krista je jediným pravým náboženstvím.

Ty, můj synu, - pokračoval Hermolaus – ses dal na vznešené povolání a mám z tebe radost, protože medicínou můžeš ulehčovat v mnoha bolestech. Ale pamatuj, že lidstvo je sužováno dvěma druhy zla, zly fyzickými a zly mravními, zly, která napadají tělo a zly, která napadají duši. Ta druhá jsou mnohem zhoubnější než ta první, protože ohrožují to nejvznešenější, co člověk má. Staneš-li se křesťanem, budeš nejen lékařem těla, ale také duše a budeš společnosti přinášet dvojí dobrodiní. Pouvažuj nad tím a až se rozhodneš přijď. Velmi rád tě znovu uvidím“.

Hermolaova slova se neztratila. Jak semeno zaseté sourodné země, zapouští hluboké kořeny a pak mocně vyrůstá, stejně tak to bylo se slovem Hermolaovým. Padlo do Pantaleonovi srdce, dobře připraveného matčinou výchovou, proto nemohlo než zapustit kořeny. Pantaleon se skutečně znovu zamýšlel nad tím, co slyšel od matky a uvažoval nad tím, co mu opakoval kněz Hermolaus. Stále více docházel k přesvědčení, že mají pravdu. Na slova matky i na slova Hermolaova se rozpomněl právě jednoho dne, kdy Pán skrze zázrak rozptýlil jeho poslední pochybnosti, poslední nejistoty jeho mysli.

Jednoho dne tedy, když si Pantaleon zcela sám vyšel na procházku do blízkých polí a rozjímal nad nevýslovnými krásami nového náboženství, uviděl chlapce, usmrceného uštknutím jedovaté zmijs, která se pyšně dmula jen pár kroků od mrtvého. Při tom pohledu Pantaleon zjihnul, a skoro bezmyšlenkovitě zvolal: „Ó, Ježíši, jsi-li skutečně Boží Syn, zjev se; dej, ať tento chlapec znovu ožije, a jedovatá zmijs v okamžení zhyne“.

Pantaleon ani nedokončil svou modlitbu, když došlo k zázraku. Chlapec znovu nabyl barvy, vrátil se mu dech, ožil a postavil se na nohy svěží a zdravý, zatímco zmijs zůstala zasažena na místě.

Tímto zázrakem se božství Ježíše Krista ukázalo v celém svém poledním jase, a Pantaleon bez váhání spěchal k Hermolaova, aby přijal svatý křest a byl přijat do společenství věřících.

S. Pantaleone M. M.

Patrono della città di Ravello
Busto argenteo del Santo (N. Schisano, 1759)

Od chvíle, kdy se Pantaleon stal křesťanem, nepřestal se modlit za svého otce, jehož upřímně miloval. Dostal od něj tělesný život, proto mu ho chtěl vynahradit tím, že mu dá život ducha a milosti. Vznešená tužba, kterou Ježíš Kristu nemohl neocenit! A vskutku ji odměnil tím, že učinil další nevídaný zázrak.

Zázrakem bylo toto. Když byl jednoho dne Pantaleon doma s otcem, přivedli k němu chudáka slepého, který – jen co stanul před mladým lékařem, říká: „Doktore, já, jak vidíš, jsem slepý a nepřeji si nic jiného, než prohlédnout. Až do této chvíle jsem se radil skoro se všemi lékaři města, ale žádný z nich mne nedokázal uzdravit. Nyní jsem přišel k tobě: jestliže se ti podaří oživit mé zřítelnice, dám ti všechno své honosné jmění.

Pantaleon mu odvětil: „Nepochybuji, synu můj. Jestliže mi slíbíš, že veškeré své bohatství rozdáš chudým, uzdravím tě“.

Slepec slíbil. Pantaleon tedy povstal, dotkl se jeho očí a vzýval jméno Ježíše Krista, a slepý ihned nabyl zraku.

Po tomto úžasném zázraku se všichni přítomní obrátili, a spolu s nimi i Eustorgius, který až do té doby nechtěl o novém náboženství ani slyšet, uvěřil v Ježíše Krista a rovněž požádal o svatý křest. Pá let nato odevzdal duši Bohu s vděčností synovi, který jej znovuzrodil ve světle pravdy a víry.

Nejhanebnější ranou pohanství bylo otroctví. Kvůli němu byla více než polovina lidského rodu odsouzena žít bez práv a platu v područí krutých pánů. Někteří páni měli stovky otroků, které nechávali dělat naprosto všechno bez jakéhokoli uznání. Kdyby s nimi aspoň dobře nakládali!

Ale vůbec nic z toho, naopak jako by se v nelidskosti a krutosti až předháněli. Pro nic za nic je zasypávali urážkami, do krve bičovali, bodali zahrocenými dýkami, uvrhali do páchnoucích kobek, nechávali je strádat, mrzčili je, a nezdědka po nesčetných a rozmanitých službách je věšeli, zabíjeli, podřezávali bez rozlišování stejně jako se podřezávají prasata. Každý z pánů měl svou šibenici, každé město své trhy a tržiště, kde se za potupnou cenu prodávali stejně jako ovce chudáci otroci.

A nebylo nikdo, aby proti tolikerému barbarství pozvedl hlas! Nikdo. Žádný zákonodárce, žádný filozof, žádný mudrc. Ba co víc, čím více se civilizace rozvíjela, tím více přibývalo otroků. Ježíši Kristu náleží sláva za to, že tyto kovy rozlámal a smazal tuto hanbu. Ježíš Kristus ji vyhladil tím, že vyhlásil rovnost všech lidí. Všichni lidé jsou bratřími, řekl Ježíš, a otroctví se

Obraz sv. Pantaleona v presbytáři v Pustiměř

pozvolna vytrácí, když do zákonodárství i lidového povědomí proniká duch evangelia.

Vskutku, ne všichni z těch, kdo v prvních staletích přijali křesťanství, měli vznešenou myšlenku dát svobodu svým otrokům; všichni je ale považovali za bratry v Ježíši Kristu a jednali s nimi s úctou, láskou a vlídností. Právě tuto výhodu přineslo křesťanství. Pro tu dobu nebylo možné učinit více, aniž by to vyvolalo krvavá povstání. Církev tedy byla v prvních staletích při řešení tohoto palčivého problému velmi opatrná a prozíravá a dělala dobře. Nicméně, nelze si myslet, že žádný z křesťanů své otroky nezrovnoprávnil: právě naopak, bylo mnoho těch, kdo tento úkon hrdinské lásky vykonali. A byl mezi nimi i Pantaleon.

V Eustorgiově domě byl značný počet otroků, a Pantaleon, jen co se stal křesťanem, jim chtěl dát svobodu, protože si byl vědom, že otroctví se nedá skloubit s duchem evangelia; ale podřídil se, aby nepodněcoval otce k hněvu. Jakmile se však otec obrátil k víře v Ježíše Krista, tyto překážky padly, a proto ihned rozlámal pouta svých otroků a začal jim vyplácet mzdu, aby do budoucna mohli jíst svobodný a čestný chléb. Po otcově smrti učinil ještě víc: Ježíš Kristus byl chudý, proto chtěl být chudým i on. Proto rozdal všechno bohatství svého značného dědictví potřebným. Pantaleon tak stejně jako všechny velké duše křesťanství, začal svůj nový život epeou rozsáhlé dobročinnosti.

Ode dne, kdy Pantaleon vrátil zrak slepému, získalo jeho jméno značnou popularitu. Celé město nemluvalo než o něm a jeho dům byl neustále v obležení nemocných, kterým pomáhal a uzdravoval je ve jménu Ježíš Krista, navraceje jim zdraví těla i duše. To vzbudilo závist u kolegů lékařů, jejichž kliniky pozvolna zely prázdnotou a tím jejich profesní zisky povážlivě klesaly. Rozhodli se proto, že ho zničí a udali jej Diokleciánovi.

Všichni vědí, že křesťanské náboženství bylo po celá tři staletí třibeno ohněm krutých pronásledování. Tím nejzarputilejším a nejstrašnějším bylo to desáté, totiž pronásledování za císaře Diokleciána.

Diokleciána, jenž usedl na trůn římských císařů v roce 285, našel impérium ve značně neutěšeném stavu, a to kvůli barbarům, kteří se vyskytovali téměř ve všech provinciích. Protože sám by tyto rebélie potlačit nedokázal, zvolil si společníka v osobě Maximiána, jenž dostal titul Augustu. Tak byli císařové dva: Maximián pro Západ se sídlem v Miláně a Diokleciána pro Východ se sídlem v Nikomédii. Když potom seznali, že ani ve dvojici nejsou s to udržet si respekt před nepřáteli, zvolil si každý z nich koadjutora s titulem císař. Maximián si vybral Konstace Chlora, který se usadil v Trevíru v Galii, a Diokleciána si k sobě vzal Galeria, jenž se usadil v Sirmiu na Sávě. Maximián i Galerius byli mužové velmi krutí a brutální; byli to oni kdo přiměli Diokleciána, aby pronásledoval nevinné křesťany.

Diokleciána totiž, jimi naveden, vydal v roce 303 tři edikty o pronásledování proti Církvi. Prvním nařídil zboření chrámů a archivů, druhým vraždění biskupů a kněží, třetím pak pobití všech věřících, kteří by odmítli veřejně obětovat modlám. Kvůli těmto ediktům byla jak na Východě, tak na Západě prolévána krev křesťanů. Jen v pouhé Nikomédii zemřely tisíce stoupenců kříže, a byla to doslova taková „jotka“, že se po celé říši říkalo, že pokud by křesťanství nebylo náboženstvím božského původu, muselo by po tak strašlivém pronásledování vymizet. Jen co byl vydán třetí edikt, lékaři z Nikomédie usoudili, že nadešel čas, aby se Pantaleonovi pomstili. Předstoupili tedy před vladaře a promluvili těmito slovy: „Císaři, syn zesnulého senátora Eustorgia, jistý Pantaleon, jehož

jsi poctil titulem dvorního lékaře, se vysmívá zákonům impéria. I přes tvé poslední edikty se veřejně prohlašuje křesťanem. A co je horší, že pro získávání proselytů uzdravuje nemocné Esculapiovým uměním a pak prohlašuje, že je uzdravil mocí Kristovou. Neznalý plebs tomu věří a mnozí se stávají křesťany. Neučiní-li se šílenství tohoto nadšeného mladíka přítrž, nebude trvat dlouho a celá Nikomédie, navzdory císařským zákonům, se přikloní ke kultu Nazaretského. Před nějakým časem měl Pantaleon štěstí, že navrátil zrak slepému, a od toho dne se jeho dům stal líhni velkého počtu nových křesťanů“.

Císaře tato zpráva zneklidnila, ale skoro jako by nevěřil tomu, co mu vyprávěli, nechal si uzdraveného slepce zavolat. Tento mu vypověděl o zázraku, který Pantaleon vykonal, a to do nejmenších detailů. A slavnostně prohlásil, že v důsledku tohoto zázraku, se i on stal křesťanem. Toto vyznání jej však stálo život, protože jej císař dal okamžitě sťat.

Jen co si událost ověřil, aniž by ztrácel čas, dal si zavolat Pantaleona k „*redde rationem*“ – vydání účtů. A když před ním stanul řekl mu: „Co to slyším, Pantaleone? Že prý jsi propůjčil jméno odporné sektě křesťanů? Je to vůbec možné? Informovali mě o tom, ale já nechtěl věřit, protože si nedokážu vysvětlit, že by vzdělaný a inteligentní mladý muž jako ty, mohl přijmout nauku jakéhosi podvodníka, který skončil na kříži zločinců. A potom, bylo by divné, že bys ty, dvorní lékař, pohrdl císařskými edikty. Státní zákony jsou jasné: neuznávají jiný kult, než kult model. Porušit tyto zákony, znamená nechat dopadnout na svou hlasu blesky té nejhroznější spravedlnosti. Beru na tebe zvláštní ohledy: proto ti to oznamuji. Jsem si jist, že bys mi nechtěl způsobit mrzutosti“.

Na tato slova Pantaleon odpověděl: „Především bych, ó císaři, rád prohlásil, že respektuji a ctím císařský majestát, protože vím, že pochází od Boha, a ten kdo se staví proti ustanovené autoritě, staví se proti Bohu a dopouští se těžkého provinění. Ale vím také, že nad císařem je Bůh, nad zákony lidskými jsou zákony Boží, nad společenskými konvencemi je pravda. Nyní mi tedy řekni, je dovoleno zradit Boha, je dovoleno zavřít oči před pravdou, jen abych se zalíbil císaři? Ty říkáš, že Ježíš Kristus je podvodník, a mluvíš tak, protože ho neznáš. Já ho však znám a vím, že Ježíš Kristus je Bůh. Jak bych se neměl klanět Ježíši Kristu? Ostatně, ó císaři, skutky jsou výmluvnější než slova. Skutky ti tedy dokážu, že Ježíš Kristus je Bůh. Není třeba, než nějaký nemocný, těžce nemocný, který už skoro umírá. Nad tímto nemocným ať pohanští kněží vzývají své bohy, zatímco já budu vzývat svého Krista. Uvidíme z které strany přijde zázrak uzdravení“.

Návrh se císaři líbil, takže jakkoli byl rozhněván, hned nařídil, aby vyhledali nemocného. A netrvalo dlouho a přinesli ho k němu. Byl to skoro umírající ochrnulý, který se už zmítal v smrtelné křeči. Na znamení všichni zmlkli a pohanští kněží začali se svými modlitbami, vzývají všechny bohy Olympu, ale k zázraku nedošlo.

Pak se modlil Pantaleon: modlil se bez povyku, bez hluku, jak tomu bylo u pohanských kněží, nýbrž srdcem, celou vroucností své duše. „Pane – řekl – nikoli kvůli mně, ale pro svou slávu a triumf pravdy, uzdrav tohoto ubohého nemocného; uzdrav ho na těle i na duši, aby i on je tvým tvorem, a také on se znovuzrodil z tvé božské krve“. Jen co to řekl, povstal, přistoupil k ochrnulému, vztáhl k němu ruku a uzdravil ho.

Zázraky však zůstávají bez účinku pro ty, kdo vědomě zavírají oči světlu milosti a víry. Tak tomu bylo i v případě císaře; v podlosti své duše, setrval v nevěře a krutosti a

zázraky, které Pantaleon konal připisoval magickému umění. Když s ním zůstal o samotě, znovu jej vyzýval, aby obětoval bohům a přitom mu vyhrožoval smrtí, pokud neuposlechne.

Pantaleon však byl nezlomný, a nic nedbaje na vyhrožování, odpověděl: „Císaři, není snad větší zbabělosti, než zapřít poznanou pravdu. Kdybych obětoval modlám, pokryl bych hanbou své jméno, zneuctil památku mé matky, která mi jako první vložila na rty požehnané jméno Ježíš, a svolal bych na sebe blesky Božího hněvu.

Ostatně, je-li krásné a božské položit život za pozemskou vlast, oč krásnější a božstější je zemřít za vlast nebeskou. Před Božím zlořečením proto dávám přednost pronásledování ze strany císaře, který může zabít mé tělo, ale nemůže zahubit mou duši“.

Císař byl proti této neochvějnosti ducha bezmocný. Propadl pekelné zuřivosti a přikázal, aby Pantaleona mučili stejným způsobem, jako každého jiného stoupence Nazaretského. První muka byla vsutku ukrutná, dlouhá, strašlivá a nelidská. Odřezávali mu kousky masa, drásali mu tělo ostrými hřebeny; opalovali mu rány loučemi; uvrhli ho do kotle s vařící smolou; a když shledali, že žádné z těchto mučení nedokázalo zlomit jeho hrdinský zápal víry, a že i uprostřed muk oslavoval Ježíše Krista, přivázali mu na krk velký mlýnský kámen a hodili ho do moře. Pantaleon se však zanedlouho objevil na břehu živý a zdravý, posilován Ježíšem Kristem, který jej přišel povzbudit v postavě starce Hermolaa.

Zpráva o těchto událostech císaře zneklidnila. Stůj co stůj ho chtěl vidět. Nechal jej proto předvést a zeptal se: „Jen mi řekni, řekni mi, Pantaleone, kdo tě naučil těmto prestižním hrám; odhal mi svého učitele, abych mu mohl blahopřát“.

Nato Pantaleon odvětil: „Císaři, ty nazýváš zázraky Boží všemohoucnosti hrami. Nevím, co ti mám říct, co bych ti ještě neřekl? Mým Učitelem je Ježíš Kristus.

Ježíš Kristus učinil neškodným var tvých kotlů, Ježíš Kristus mě vysvobodil z mořských peřejí. Neexistuje lidská moc, která by proti Ježíši Kristu mohla bojovat. Jen bude-li chtít, budou se moci tvoji kati pyšnit vítězstvím nade mnou.“

Při jménu Ježíše Krista císař zneklidněl ještě víc, začal řvát a rozkázal, aby Pantaleona vyvedli do cirků a předhodili šelmám.

Cirk a amfiteátr byly u pohanů veřejnou stavbou oválného či kruhového tvaru, kde se davu předváděli hrůzné krvavé podívané. Stejně jako dnes se o křesťanských svátcích lid baví pyrotechnickými ohňostroji, tak se o pohanských svátcích bavil pohledem na gladiátorské zápasy, při nichž umíraly stovky zápasníků, kteří se pobíjeli navzájem a to s jediným cílem: obveselit divácký plebs, který se scházel jako by se jednalo o něco naprosto nevinného. Ne vždy však gladiátoři zápasili mezi sebou: častěji museli měřit své síly s divokými šelmami, které se v hojném počtu chovaly v podzemí cirků a amfiteátrů. Před zápasem nechávali šelmy vyhladovět, a když nadešla hodina střetu ještě víc je poštváli, aby tak podnítily krveprolití. A tyto masakry nevinných lidských bytostí byly vsutku tak strašlivé, že si to nikdo nedokáže představit, V okamžení se kolbiště změnilo v tratoliště krve, poseté mrtvolami, zatímco dav se oddával bezuzdnému jáso.

Tak tomu bylo až do chvíle, kdy poté, co se rozpoutala nenávist vůči vyznavačům Ukřižovaného, začalo jejich pronásledování. Od té chvíle už šelmám nepředhazovali

gladiátoři, nýbrž nevinní křesťané. Měl-li být trest co nejexemplárnější, vháněli se křesťané do arén v celých zástupech za burácivé barbarské vřavy přihlížejících davů. Pohanští představitelé se domnívali, že těmito veřejnými tresty uhasí rozmach nové víry. Jenže často docházelo k opačnému účinku a to z důvodů velkých zázraků, k nimž při těchto událostech docházelo.

Tak tomu bylo i v případě hrdinského Pantaleona.

Vskutku, jakmile se rozšířila zpráva o tom, že lékař Pantaleon byl odsouzen k předhození šelmám, hrnuli se do cirku velké zástupy, aby se pokochaly hrůznou podívanou. Ale k čemu došlo? Divoké šelmy, namísto toho, aby se na nezlomného šampióna víry vrhli a rozsápali ho, lehli si mu poslušně k nohám a olizovali mu šaty, čímž vyjadřovaly hlubokou úctu. Zázrak byl až příliš zřejmý, záštita nebes natolik zářná, že dav diváků před tímto nadpřirozeným jasem propukl v aplaus sympatie k velkému hrdinovi víry, oslavoval Krista a mnoho z nich se přihlásilo ke křesťanství. Císař ještě více rozezlen, nechal všechny nové vyznavače pobít.

Zatímco se spřádaly plány pro potrestání všech nových stoupenců víry, byl Pantaleon, držen v městském vězení. Čekalo jej další mučednictví, trest kolem. Jednoho krásného dne jej přivázali ke kolu posetému břity, poté jej odvezli na vrchol hory a svrhli ho po příkrém svahu dolů. Každý pochopitelně čekal, že jej tam dole uvidí strašně rozsekaného. Avšak, nebylo tomu tak. K úžasu všech vyvázl živý a zdravý. Tento další zázrak způsobil mnoho nových konverzí. I sami kati museli uznat, že zasáhl prst Boží. Vždyť kolo se rozbilo na tisíce kousků, navíc zabilo mnoho z těch, kdo chtěli zblízka vidět barbarskou tragédii. Jen císař zůstával zatvrzelý. Zaslepen víc než kdy předtím poslední utrpenou porážkou, pohroužil se ještě hlouběji do své brutální zloby, a poté, co si nechal předvést Pantaleona, řekl mu: „Ty ničemo, se domníváš, že unikneš mým rukám, ale já tě nenechám, doku nebude tvé tělo na kousky. Tvůj učitel Hermolaus byl prozíravější než ty: veřejně obětoval modlám a bylo mu odpuštěno. Ty však vzdoruješ. Zakrátko uvidíš, čeho je schopen císařův hněv. Máš ostatně ještě čas, aby sis vše rozmyslel: vzpamatuješ-li se, bude ti prokázána stejná laskavost jako tvému učiteli“.

Pantaleon se však nenechal chytit do léčky. Vědom si toho, že Hermolaovo odpadnutí je nemožné, odvětil: „Císaři, já znám víru svého učitele; taková víra nemůže být než nezlomná. Ale i kdyby Hermolaus zradil Ježíše Krista, měl bych ho kvůli tomu snad zradit i já? Je neznám jiného Boha kromě Ježíše Krista: kdybych ho zradil, poskvřnil bych své svědomí ohromným a neodpustitelným zločinem. O tento zločin nestojím, ani se jej nemohu a nesmím dopustit. Ty vyhrožuješ smrtí; ale i když smrt přijde: pro křesťany je počátkem života, proto mě nemůže děsit. Ostatně ty, císaři, můžeš zabít tělo, ale nemůžeš zabít mou duši. A mne zajímá jen jedno: spása duše a mít Boha, což je nejvyšším cílem života“.

Tato odpověď císaře utvrdila v tom, že je nemožné zlomit neochvějného ducha tohoto velkého hrdiny a jeho víru. Aniž by se pouštěl do dalších diskuzí, nechal jej zbičovat a pak ho vydal katům, aby byl sťat.

Pantaleon přijal tuto zprávu s naprostým klidem. Pomyšlení, že zakrátko dosáhne svého božského cíle jej naplňovalo nevýslovnou radostí, a ve vytržení lásky zapěl s prorokem:

„Často se na mně dopouštěli násilí, ale nedokázali zlomit mou neochvějnost, protože Kristus Vykupitel mne podpíral svou božskou milostí“.

A hle, na popravčím místě došlo k dalším úchvatným zázrakům. Byl připoután ke olivovníku, když náhle se oliva obsypala plody. Jeden z katanů mu se rozmáchl, aby mu zasadil ránu do krku, jenže meč změkkl jako vosk a hrdina zůstal nedotčen. Následovala nová obrácení a nová vyznání víry v Ježíše Krista. Sami katani byli nuceni uznat božství Nazaretského, odhodili zbraně, padli před ním na zem, klaněli se mu a prosili za odpuštění. Hodina slávy však nadešla. Přichází další císařská popravčí četa, aby dokonala bídný zločin. Pantaleon přijal korunu mučednictví 27. července roku 305. Legenda vypráví, že ve chvíli mučednické smrti jedna zbožná žena sebrala krev mučedníka do nádobky a s velkou vroucností ji uchovávala ve svém domě. Tělo bylo pohřbeno ve vile jistého Alamanzia, nedaleko za městem. Úcta ke svatému Pantaleonovi se rychle rozšířila jak na Východě, tak na Západě a byl zařazen do seznamu čtrnácti svatých pomocníků (vzývaných křesťanským lidem v těžkých chvílích).

Udělování svátosti nemocných v rotundě sv. Pantaleona v Pustiměři

***Svatý Pantaleone, mučedníku,
jenž jsi byl v životě tak dobrý a odvážný,
ved' nás na mnohdy křivolaké pozemské pouti,
dej nám sílu ducha i odvahu čelit těžkostem.
Dej nám objevit hodnotu pokory a radost z odpuštění.
Pros za nás, aby na nás sestoupilo Boží milosrdenství
a zůstalo s námi vždycky.
Amen.***